

Alustus

Suomen Seutuverkko ry:n jäsenet lausuvat hallituksen esitysluonnoksesta laajakaistatukilain muuttamisesta tämän dokumentin mukaisesti. Tämän lausunnon on allekirjoittanut yhteensä 16 Seutuverkko ry:n jäsentä. Allekirjoitukset ovat alla.

Toivon vahvasti, että tämän yhteisön kanta, jonka toiminta perustuu säädettyyn laajakaistalakiin, otetaan huomioon tulevassa lakivalmistelussa.

Jarno Laitinen
 Puheenjohtaja
 Suomen Seutuverkot ry - Finlands Regionnät rf - Finnish Regional Networks Association
 tel.: 020 775 0881
puheenjohtaja@seutuverkot.fi
<http://www.seutuverkot.fi/>

Jarno Laitinen, toimitusjohtaja
 Kymijoen Kyläkuitu Osk.

Pekka Piispanen, Toimitusjohtaja
 Uuraisten Valokuituverkot Oy

Aatu Samppala, toimitusjohtaja
 Sunet / Suupohjan Seutuverkko Oy

Tapio Saarinen, Toimitusjohtaja
 Verkko-osuuskunta Kuuskaista

Hanne Nivala, Toimitusjohtaja
PyhäNet Oy

Marianne Mäntylehto, Toimitusjohtaja
Kairan Kuitu Oy

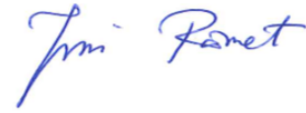
Jukka Penttinen
Hallituksen pj, Osuuskunta Keskikaista

Jussi Rantamo, toimitusjohtaja
Tähtikuitu Oy Sodankylä

Tommi Linna, Hallituksen puheenjohtaja
Verkko-osuuskunta Oulunseudun Laajakaista.

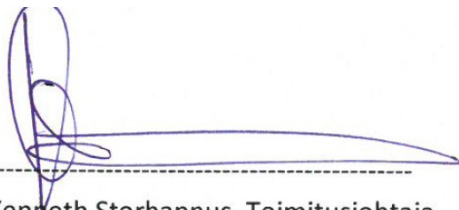
POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO
Jussi Rämetsä, maakuntajohtaja

Pekka Laukkarinen, Toimitusjohtaja
Savon Kuituverkko Oy

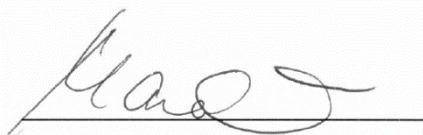
Jyrki Nevalainen, hallituksen pj
Pielisen tietoverkko-osuuskunta

Kenneth Storhannus, Toimitusjohtaja
Andelslaget KrsNET Osuuskunta

Tuure Hirvonen
Hallituksen puheenjohtaja
Pohjois-Karjalan tietoverkko-osuuskunta

Mari Mikkonen, toimitusjohtaja
Osuuskunta Utakuitu

Tuomo Puhakainen
Toimitusjohtaja
Saimaan Kuitu Oy

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA LAAJAKAISTATUKILAIN MUUTTAMISESTA

E-mail: kirjaamo@lvm.fi

Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain (1186/2009) muuttamiseksi. Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt 21.11. 2016 (LVM/1877/03/2016) Suomen seutuverkot Ry:ltä (jäljempänä seutuverkot) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Pyydettyä lausuntoon seutuverkot esittää kohteliaimmin seuraavaa:

1. Asian taustasta

Laajakaistatukilaki eli laki laajakaistarakentamisen tuesta annettu laki (1186/2009) tuli voimaan vuoden 2010 alusta. Tuen rahoitus rakennettiin siten, että julkiseen tukeen varattiin 135 miljoonaa euroa, josta valtio suorittaa 69,5 miljoonaa, EU noin 25 miljoonaa ja Suomen kunnat yhteensä noin 40,0 miljoonaa euroa. Lisäksi Suomessa toimivat teleyritykset maksavat hankkeen tukikelpoisista kustannuksista vähintään kolmasosan.

Tällä hetkellä laajakaistalain säännösten mukaan sellaiset verkon rakentamisesta aiheutuvat kustannukset, jotka ulottuvat enintään kahden kilometrin päähän käyttäjän vakinaisesta asunnosta, eivät ole tukikelpoisia. Tämän mukaisesti, vuonna 2014 suoritetun laskennan perusteella, tilaajien kustannuksiksi hankkeesta muodostui arviolta noin 120 miljoonaa euroa. Tällä hetkellä nopea laajakaistayhteys on tarjolla vain noin 52 prosenttiin Suomen kotitalouksista. Tarjonnan ulkopuolelle jäävät erityisesti harvaanasutuilla alueilla sijaitsevat kotitaloudet, jotka harjoittavat ammatikseen maa- ja metsätaloutta tai saaristossa kalastusta.

Laajakaistalain muutoksella pyritään lisäämään kotitalouksien yhdenvertaisuutta tiedonhankinnassa ja sen käsittelyssä. Valmisteilla olevassa hallituksen

esityksessä muun muassa esitetään laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettua lakia muutettavaksi siten, että tuen myöntämistä *ei* vastaisuudessa perustettavissa hankkeissa *rajattaisi vain niille alueille*, jossa asuu vähemmän kuin 5,4 prosenttia Manner-Suomen väestöstä.

2. Tuen määrä ja antamistapa on vaihdellut

Laajakaistalain mukaan tukea ei voida myöntää enemmän siltä osin kuin julkisen tuen osuus ylittää EU:n komission hyväksymän tuen enimmäismäärän. Komission nykyisin hyväksymän tuen enimmäismäärä on 90 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Tämä enimmäismäärä koskee kuitenkin vain niitä hankkeita, joihin liittyvä tuki julistettiin haettavaksi 12.11.2012 jälkeen. Tammikuun 1. päivänä 2010 ja 12.11.2012 välisenä aikana julkisen tuen enimmäismäärä oli 66 prosenttia hankkeen tukikelpoisista kustannuksista.

Tukea laajakaistarakentamista harjoittaville yhteisöille voidaan antaa sekä suorina avustuksina että epäsuorasti esimerkiksi *takaamalla yhteisön* rahalaitoksista ottamia, verkon rakentamiseen tarkoitettuja luottoja. Jälkimmäinen tapa on käytössä erityisesti kuntasektorilla, jossa kunnat verkkoyhteisöltä saamaansa komissiota vastaan takaavat yhteisön rahalaitokselta ottamia luottoja. Kyseen ollessa suorasta avustuksesta, tuen määrä on suoran avustuksen määrä. Takauksen antamisen osalta kysymys tuen määrästä on avustustilannetta monitahoisempi.

3. Laajakaistarakentamiseen liittyvien lainojen takausongelma

Suomen Seutuverkot Ry:n jäsenyhteisöt ovat sekä kuntien kokonaan tai osittain omistamia osakeyhtiöitä tai osuuskuntia, joissa kunta on jäsenenä mukana. Osalle yhteisöistä kunta on myöntänyt lainan suoraan, osalle kunta on taannut yhteisön ottaman lainan.

Seuraavalla esimerkillä kuvataan tilannetta, joka kunnan takauksien osalta on aktualisoitunut useiden laajakaistoja rakentavien yhteisöiden toiminnassa ja rahoituksessa ja joka pitäisi uuden lain säätämisen yhteydessä korjata.

Kunnan *täysin omistaman* X:n Kuitu Oy on saanut ajamalleen laajakaistahankkeelle 4 miljoonan euron suuruisen lainan, jonka yhtiön toiminta-alueen kunta on sataprosenttisesti taannut. X:n Kuitu Oy maksaa kunnalle takausprovisiota 2 prosenttia lainan määrästä eli 80 000 euroa vuodessa. Nytemmin on käynyt ilmi, että asianomainen maakuntaliitto on kuuluttanut ao. hankkeen ennen 12.11.2012, joka Viestintäviraston tulkinnan mukaan tarkoittaisi sitä, että kunnan takaus saisi koskea enintään 80 % lainan kokonaismäärästä eli kunnan takaus saisi kattaa vain 3,2 miljoonan euron lainan.

Viestintäviraston tulkinnan mukaan se joutuu peruuttamaan koko X Kuitu Oy:n saaman 4 miljoonan euron saaman hanketuen, jos X:n Kuitu ei muuta kunnan antamaa takausta siten, että se kattaisi vain 3,2 miljoonan euroa lainan. Viestintävirasto on kuitenkin ilmoittanut, että se ei vaadi X:n Kuitu Oy:tä ryhtymään välittömiin toimenpiteisiin takauksen muuttamiseksi ennen kuin on selvää, ettei uudessa laissa ratkaista syntynyttä ongelmaa. Kysymys on siten siitä, *voidaanko lakiesityksen säännökset kirjoittaa* siten, että kansallinen lainsäädäntö ei estäisi käyttämästä annettuja takauksia, jotka ovat koskeneet koko tuen määrää, edelleen verkkoyhtiöiden saamien lainojen vakuutena.

Toisella esimerkillä tässä kuvataan nykyisten säännösten ja niiden tulkinnan aiheuttamia taloudellisia ongelmia: Seutuverkko Y on kilpailuttanut hankkeen ennen 12.11.2012. Lainaehdot ovat määrittäneet julkisen tuen enimmäismäärän 80 prosentiksi hyväksyttävistä kustannuksista. Rahoittajan riski on määritetty 20 prosentiksi näistä kustannuksista ja vakuutena pankilla on yrityskiinnitys. Koska nykyinen laki ei mahdollista tuen ennakkomaksua, nousee lainarahan hinta näissä tapauksissa usein yli 5 – 6 prosentin. Näin ollen esimerkissä

Y:n rinnastettavat yhteisöt, joita on noin 50 prosenttia kaikista verkkoyhteisöistä, joutuvat lainaehdoista johtuen vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin.

4. Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Nyt käsiteltävänä olevassa lakiesityksessä julkisella tuella tarkoitetaan ”Euroopan Unionin, valtion tai muun julkisyhteisön myöntämää avustusta tai muuta *etuutta, jonka arvo on rahana määritettävissä.*” Lain 8.4 §:n mukaan tukea ei voida myöntää siltä osin kuin julkisen tuen osuus tukikelpoisista kustannuksista *ylittää* Euroopan Unionin komission hyväksymän tuen enimmäismäärän.

Komission 7.9.2012 antamalla päätöksellä C 6182/2012 edellä mainitun tuen määrä korotettiin 66 prosentista 90 prosenttiin tukikelpoisten kustannusten määrästä. Näin ollen ennen 12.11.2012 annettujen tukien kokonaismäärä ei saanut ylittää 66 prosenttia tukikelpoisten kustannusten kokonaismäärästä. Nyt säädettävä uusi laki lähtee siitä, että lain 11.2 §:ä ei sovellettaisi sellaisiin hankkeisiin, joihin liittyvän tuen maakunnan liitto on julistanut haettavaksi ennen nyt säädettävän lain voimaantuloa (esityksen mukaan 1.4.2017). Lisäksi lain 8.4 §:ää ja 13 §:ää ei sovellettaisi sellaisiin hankkeisiin, joille Viestintävirasto on myöntänyt valtion tuen ennen nyt säädettävän lain voimaantuloa.

5. Takauksen asema osana tukiratkaisua

Valtiontukiratkaisuissa tuki muodostuu kahdesta erillisestä osatekijästä, nimittäin lainasta ja sen suorittamiseksi annetusta omavelkaisesta takauksesta. Periaatteessa estettä ei olisi sille, että laina myönnettäisiin ilman takausta. Tuen määrää arvioitaessa joudutaan pohtimaan sitä, mikä on takauksen rahamääräinen osuus tuesta.

Lähtökohtaisesti kunnan perimän takausprovision suhde takauksen markkinahintaiseen täyteen arvoon, muodostaa annetun tuen määrän. Jos kysymys on

esimerkiksi neljän (4) miljoonan euron lainasta, jolle kunta on antanut takauksen 2 prosentin takausprovisiota vastaan tilanteessa, jossa *kunnan antaman takauksen* markkinahintainen käypä hinta rahoitusmarkkinoilla on 3 prosenttia lainan määrästä, tuen määrä on 40 000 euroa vuodessa ja koko laina aikana esimerkiksi 20 vuodessa 800 000 euroa, joka muodostaa 20 prosenttia tuen kokonaismäärästä, mikä selvästi alittaa sallitun 66 prosenttia tukikelpoisten kustannusten kokonaismäärästä.

Yleensä 66 prosentin osuus tukikelpoisista kustannuksista muodostui Viestintäviraston rahoituksesta ja kunnan osuudesta, joka voi olla 8 – 33 prosenttia tukikelpoisten kustannusten määrästä. Kunnan antaman takausprovisioon määrä määritetään usein markkinahintaiseksi, jolloin takauksen antamiseen ei liity lainkaan taloudellista tukea.

6. Laajakaistatukilainan takauksen suhde yksityisen liiketoiminnan tukemiseen kunnan päätöksin

Nyt käsillä olevassa laajakaistarakentamisessa on kyse sellaisen *perusinfrastruktuurin rakentamisesta*, jolla pyritään saattamaan käyttäjät mahdollisimman *yhdenvertaiseen asemaan* riippumatta siitä, missä osassa maata palvelun käyttäjä omaa asuinpaikkansa. Se, että EU on päätöksillään edistänyt ko. tavoitetta osaltaan osoittaa, ettei tässä tapauksessa kysymys ole sellaisesta *yksityisen harjoittaman* liiketoiminnan kielletystä tukemisesta, josta EU on erikseen antanut omat määräyksensä, mutta joita ei tähän tapaukseen sovelleta. Nimenomaa näihin *kiellettyä valtiontukea* koskeviin normeihin liittyy määräys siitä, ettei kunnan yksityiselle elinkeinonharjoittajalle antama takaus saa ylittää 80 prosenttia lainan määrästä.

7. Johtopäätökset

Pääosin Suomen seutuverkot r.y. pitää hallituksen esitysluonnokseen sisältyviä määräyksiä *sekä perusteltuina että oikeansuuntaisina*, vaikka vielä lainmuutoksen voimaantulon jälkeenkään kaikki tietoverkon käyttäjät eivät ole maan eri osissa yhdenvertaisessa asemassa, koska verkkoa ei ole saatu kaikkiin sitä tarvitseviin kotitalouksiin. Tämän vuoksi laajakaistarakentamisen rahoitusta tulisi edelleen kehittää sekä EU:n että kansallisella tasolla. Jo nyt on nähtävissä, että vielä 2020 -luvulla tulee tällä alueella olemaan merkittäviä kehittämistarpeita, joiden suorittamiseen jo nyt tulisi varautua.

Erityisen ongelman muodostaa Viestintäviraston suhtautuminen voimassa olevien tukilainojen takaamiseen sellaisessa tilanteessa, jossa takaus määrältään kattaa 100 prosenttia lainan määrästä. Edellä esitetyn perusteella tässä päädytään siihen, *että tällaisen takauksen antaminen* kunnan osin tai kokonaan omistamalle verkkoyhtiölle *ei ole norminvastaista* eikä sen tulisi johtaa tukipäätösten peruuttamiseen, koska takauksen antaminen ei edellä kuvatuissa tilanteissa yleensä ylitä EU:n säätämää, sallitun tuen enimmäismäärää. Jos tällaisiin peruuttamisiin kuitenkin ryhdytään, on selvää, että nämä päätökset saatetaan hallintotuomioistuimen, viime kädessä korkeimman hallinto-oikeuden tutkinnan kohteeksi.

Lainsäädännön tasolla voidaan ongelman ratkaisemiseksi menetellä useammalla tavalla. Ensinnäkin voidaan toimia siten, että lakiehdotuksen 19 §:n voimaantulosäännöstä tarkistetaan niin, että sen 1 momentin loppuun sisällytetään uusi virke, jossa säädetään esimerkiksi seuraavaa: ”Tällä lailla ei myöskään puututa sellaisia hankkeita koskeviin takauspäätösten tai muiden tukipäätösten oikeudelliseen kelpoisuuteen, jotka on annettu ennen tämän lain voimaantuloa.”

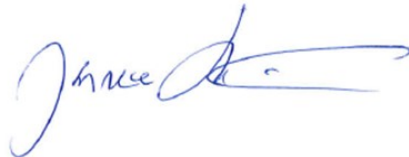
Toisen vaihtoehdon muodostaa se, että lakiehdotuksen 19 §:n voimaantulosäännös säilytetään ennallaan, mutta Viestintävirasto muuttaa omaa tulkintaansa siten, että se ennen tämän lain säätämistä annettujen takausten osalta ei tukipäätöksiä peruuttamalla tai sillä uhkaamalla pyri muuttamaan nykyisin vallitsevaa oikeustilaa.

Kolmas ja lakiteknisesti selkein vaihtoehto olisi ulottaa 90 %:n tuki-intensiteetti koskemaan myös ns. vanhoja, ennen vuotta 2012 käynnistyneitä hankkeita.

Riippumatta siitä, mikä edellä mainituista toimintatavoista valitaan, asiasta tulisi, jotta enemmältä sekaannukselta vältytään, kirjata kannanotto tämän lausunnon kohteena olevaan, laadittavaan hallituksen esitykseen.

Kouvolassa 22 päivänä joulukuuta 2016

SUOMEN SEUTUVERKOT RY

Jarno Laitinen, Hallituksen puheenjohtaja

Laati: Kai Kalima,

Oikeustieteen tohtori, Finanssihallinto-oikeuden professori (emer.)